“O‘ZBEKISTON – 2030” STRATEGIYASI – MA’NAVIY-MAFKURAVIY XAVFSIZLIKNI TA’MINLASHNING MUHIM OMILI SIFATIDA

Salaeva Laylo Shavkatovna
O‘zbekiston davlat sport akademiyasi huzuridagi Jismoniy tarbiya va sport bo‘yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti katta o‘qituvchisi

Annotatsiya. Mazkur maqolada “O‘zbekiston – 2030” strategiyasining mazmun-mohiyati, uning jamiyat taraqqiyotidagi o‘rni hamda ma‘naviy-mafkuraviy xavfsizlikni ta‘minlashdagi ahamiyati haqidagi fikrlar tahlil qilingan. Shuningdek maqolada, globallashgan axborot jamiyatida mafkuraviy xavfsizlik nafaqat davlat himoyasining bir elementi, balki milliy taraqqiyot strategiyasining kontseptual va aksiologik negizi sifatida namoyon bo‘layotganligi ilmiy jihatdan yoritilgan.

Kalit so‘zlar: strategiya, ma’naviy xavfsizlik, mafkura, globallashuv, milliy qadriyatlar, yoshlar siyosati, barqaror taraqqiyot.

Bugungi globallashuv shiddati har bir davlat o‘zining milliy xavfsizligini ta‘minlashda nafaqat iqtisodiy va harbiy, balki ma‘naviy-mafkuraviy omillarga ham alohida e‘tibor qaratishini taqoza etmoqda. Albatta, bu borada mamlakatimizda ham mazkur yo‘nalishda keng qamrovli islohotlar amalga oshirilmoqda. Xususan, “O‘zbekiston – 2030” strategiyasi mamlakatning uzoq muddatli rivojlanish yo‘nalishlarini belgilab beruvchi muhim dasturiy hujjat hisoblanadi. Mazkur strategiyasi jamiyatning ichki g‘oyaviy immunitetini kuchaytirishga, tashqi tahdidlar va ideologik ekspansiyalarga qarshi institutsional qarshilikni shakllantirishga xizmat qilmoqda. “O‘zbekiston – 2030” strategiyasi davlat va jamiyat hayotining barcha sohalarini qamrab olgan kompleks rivojlanish dasturidir.

Unda quyidagi ustuvor yo‘nalishlar belgilangan. Xususan:

iqtisodiyotni barqaror rivojlantirish, ijtimoiy sohani takomillashtirish, davlat boshqaruvini modernizatsiya qilish, ta‘lim va ilm-fanni rivojlantirish, ma‘naviy-ma‘rifiy ishlarni kuchaytirish muhim hisoblanadi. Shu bilan birga, mazkur strategiya inson kapitalini rivojlantirishni asosiy omil sifatida belgilab, jamiyatning intellektual va ma‘naviy salohiyatini oshirishga xizmat qiladi. “O‘zbekiston – 2030” strategiyasida ta’lim, raqamli texnologiyalar, ekologiya, gender tengligi, yoshlar siyosati kabi ustuvor yo‘nalishlarning mafkuraviy qamrovda rejalashtirilgani ham milliy ideologiyaning dinamik rivojiga xizmat qilmoqda.

“O‘zbekiston – 2030” strategiyasida ta’lim, raqamli texnologiyalar, ekologiya, gender tengligi, yoshlar siyosati kabi ustuvor yo‘nalishlarning mafkuraviy qamrovda rejalashtirilgani ham milliy ideologiyaning dinamik rivojiga xizmat qilmoqda. Ayniqsa, ta’limda ma’naviy-mafkuraviy barqarorlikni ta’minlash uchun “ijtimoiy-ijtimoiy mas’uliyatli fuqarolik” tamoyilini keng joriy etish – taraqqiyot strategiyasining ichki falsafiy mohiyatidir. Ma’naviy-mafkuraviy xavfsizlik - bu jamiyatning ma’naviy qadriyatlari, milliy o‘zligi va mafkuraviy barqarorligini turli tahdidlardan himoya qilish jarayonidir. Mazkur tushuncha quyidagilarni o‘z ichiga oladi. Milliy g‘oya va mafkuraning mustahkamligi, yoshlar ongida sog‘lom dunyoqarashni shakllantirish, axborot xurujlariga qarshi immunitetni kuchaytirish, madaniy merosni asrab-avaylash dolzarb vazifa hisoblanadi.

Bugungi kunda internet va ommaviy axborot vositalari orqali kirib kelayotgan yot g‘oyalar ma’naviy xavfsizlikka jiddiy tahdid solmoqda. Bu nuqtayi nazardan olganda, biz taraqqiyot strategiyalarini mafkuraviy xavfsizlikni kafolatlovchi “ijtimoiy kontrakt” sifatida tushunamiz. Ular fuqarolarning ongiy, axloqiy va siyosiy faolligini uyg‘otishga, davlat va jamiyat o‘rtasidagi g‘oyaviy ishonchni mustahkamlashga xizmat qiladi. Shunday ekan, O‘zbekistonning zamonaviy taraqqiyot strategiyalari, faqat iqtisodiy yutuqlarga emas, balki g‘oyaviy himoyalanish qobiliyatiga ham zamin yaratmoqda.

Bugungi globallashgan axborot jamiyatida mafkuraviy xavfsizlik nafaqat davlat himoyasining bir elementi, balki milliy taraqqiyot strategiyasining kontseptual va aksiologik negizi sifatida namoyon bo‘lmoqda. Ayniqsa, O‘zbekiston sharoitida “Yangi O‘zbekiston – taraqqiyot va ma’rifat yo‘li” degan strategik tamoyil, faqat iqtisodiy va ijtimoiy sohalarni emas, balki ma’naviy-ideologik barqarorlikni ta’minlashni ham o‘z ichiga oladi. Bu strategiya endilikda davlat va jamiyat barqarorligini ta’minlovchi asosiy paradigmal mezon sifatida qaralayapti.

“Yangi O‘zbekiston” taraqqiyot strategiyasi mafkuraviy xavfsizlikni faqat siyosiy mudofaa emas, balki jamiyatni ichki jihatdan uyg‘otuvchi, barqaror ong shakllantiruvchi aksiologik mexanizm sifatida qayta talqin etmoqda. U ijtimoiy ong, intellektual mustahkamlik, g‘oyaviy immunitet va fuqarolik javobgarligi negizida mafkuraviy barqarorlikni ta’minlashga xizmat qiladi. Ushbu strategiya - bu faqat taraqqiyot emas, ma’naviy taraqqiyotning falsafiy manifestidir. “O‘zbekiston – 2030” strategiyasining mafkuraviy asoslari ijtimoiy-falsafiy jihatdan nafaqat ongiy maydonni shakllantirish, balki uni muntazam va tizimli tarzda boshqarish, barqarorlashtirish zaruriyatini ham yuzaga chiqaradi. Zero, g‘oyaviy xavfsizlik bir martalik harakat emas, balki doimiy axborot oqimi, madaniy muhit, tarbiya va intellektual iste’mol ustidan nazoratni o‘z ichiga oluvchi murakkab ijtimoiy-epistemologik jarayondir. Shu boisdan, davlat institutlarining roli - faqat normativ hujjatlarni ishlab chiqish emas, balki mazmunli, madaniy jihatdan yo‘naltirilgan kommunikatsion strategiyalarni ishlab chiqish va amalga oshirishdir.

“O‘zbekiston – 2030” strategiyasi doirasida ma’naviy-mafkuraviy xavfsizlikni ta’minlashga alohida e’tibor qaratilgan. Jumladan, yoshlar tarbiyasiga ustuvor ahamiyat berilmoqda, milliy qadriyatlar va an’analarni targ‘ib qilish kuchaytirilmoqda, ta’lim tizimida ma’naviy-ma’rifiy ishlar kengaytirilmoqda hamda axborot xavfsizligini ta’minlash bo‘yicha chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Albatta mazkur jarayonlar orqali jamiyatda mafkuraviy barqarorlikni mustahkamlash va fuqarolarning ijtimoiy faolligini oshirish ko‘zda tutilgan. Shuningdek, O‘zbekistonda milliy mafkuraviy institutlar - Mahalla, oila, diniy tashkilotlar, ta’lim muassasalari va ijtimoiy tarmoqlardagi kontent ishlab chiqaruvchilar orqali “yagona mafkuraviy axborot makoni” shakllantirilmoqda.

Mafkuraviy xavfsizlikning strategik barqarorligi O‘zbekiston madaniy identitetining izchil rivoji bilan uzviy bog‘liq. Shu bois bugungi strategik yondashuvlar faqat hozirgi avlod bilan emas, balki tarixiy yodgorlik, madaniy meros, xalq og‘zaki ijodi va milliy ramzlar bilan doimiy g‘oyaviy uzviylikni ta’minlashga qaratilgan. Bu jihatdan Alisher Navoiy, Ahmad Yassaviy, Jaloliddin Rumiy, Ibn Sino singari mutafakkirlarning g‘oyalari milliy mafkurani postmodern g‘oyaviy xurujlarga nisbatan ichki tayanch sifatida mustahkamlab beradi. Demak, O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasi doirasida shakllanayotgan mafkuraviy xavfsizlik modeli - bu shunchaki himoya tizimi emas, balki ijtimoiy ongni yangilash, intellektual suverenitetni ta’minlash va g‘oyaviy kapitalni boshqarish strategiyasidir. Bu strategiya o‘zining aksiologik, kommunikatsion va institutsional darajalari bilan barqaror, o‘ziga xos milliy mafkuraviy arxitekturani yaratishga xizmat qilmoqda. Shu asosda biz mafkuraviy xavfsizlikni - institutsional ongiy boshqaruv, raqamli bilim asosidagi axboriy immunitet va tarixiy-madaniy tayanchlarga tayanilgan g‘oyaviy mustaqillik sifatida qayta talqin qilishimiz zarur. Bugungi globallashgan va raqamli axborot makonida mafkuraviy xavfsizlik masalasi zamonaviy texnologiyalar bilan bevosita bog‘liq strategik yo‘nalishga aylanmoqda. Nafaqat davlat institutlari, balki fuqarolik jamiyati, ta’lim, madaniyat va raqamli platformalarning o‘zaro integratsiyasi orqali ijtimoiy ong va g‘oyaviy immunitetni kuchaytirishning zamonaviy shakllari shakllanmoqda. Aynan mana shu bosqichda innovatsion texnologiyalar va ijtimoiy tizimlar integratsiyasi mafkuraviy xavfsizlikning yangi paradigmalarini yaratishga xizmat qilmoqda. Mafkuraviy barqarorlik faqat tashqi dushmanga qarshi himoya emas, balki ichki o‘zlikni uyg‘otish orqali amalga oshiriladi.

Bu jihatdan G‘azzoliy, Navoiy, Forobiy singari mutafakkirlar g‘oyalari zamonaviy mafkuraviy siyosat uchun ichki tayanch bo‘la oladi. Masalan, G‘azzoliy insonni “nafs va aql o‘rtasida tanlov qiluvchi ruhiy mavjudot” sifatida ko‘radi. Demak, mafkuraviy xavfsizlik ham aql bilan ruhning uyg‘unligiga asoslanadi. Alisher Navoiy “kim o‘zining o‘zligini unutsa, dushman u bilan oson bo‘ladi” degan fikri bilan identitet muhofazasi mafkuraviy himoyaning ildizi ekanini ko‘rsatadi. Xulosa qilib aytganda, mafkuraviy xavfsizlikni ta’minlashning eng chuqur va barqaror manbai bu – milliy qadriyatlar va madaniy identitetdir. Ular g‘oyaviy suverenitet, ruhiy barqarorlik va fuqarolik mas’uliyatining poydevorini tashkil etadi. Shunday ekan, har qanday innovatsion, texnologik yoki institutsional yondashuv ham, avvalo, qadriyatlar negizida qurilgandagina samarali va bardavom bo‘ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Хавфсизлик кенгашининг кенгайтирилган таркибдаги мажлисидаги нутқи. 2018. 11-январ. https://president.uz/oz/lists/view/1419.

2. Мирзиёев Ш. Янги Ўзбекистон стратегияси. –Тошкент: Ўзбекистон, 2021. – Б 275

3 Каримов И. Миллий истиқлол мафкураси-халқ эътиқоди ва буюк келажакка ишончдир. “Фидокор” газетаси мухбири саволларига жавоблар -Тошкент: “Ўзбекистон”, 2000. 40 б.

4. Маънавият: асосий тушунчалап изоҳли луғати. –Тошкент: Ғафуп Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашри, 2010. – Б. 292.

5. Баротов.Ш.Р. Ўқувчи шахсини ўрганиш усуллари. Тошкент: 2012. – Б. 56.

6. Мирзиёев Ш. Халқимизнинг розилиги бизнинг фаолиятимизга берилган энг олий баходир. – Тошкент: «Ўзбекистон» ҲМИУ, 2018. -Б.245.